СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XXXIX. Ч. 152. Джерзи Сіті, Н. Дж., четвер, 2. липня 1931. VOL. XXXIX. No. 152. Jersey City, N. J., Thursday, July 2, 1931. THREE CENTS.

В 9 ДНЯХ ДОВКОЛА ЗЕМЛІ

ЕДМОНТОН (Канада). — Летуни Вілі Пост і Геролд Гeті прибули з Фейрбенкс в Алясці до Едмонтону в Канаді, перелетівши простір, довгий 1,400 миль, за 10 годин.

Явло як з коновки, як летуни висіли з літака. Мимо дощу ожидало їх яких 2,000 ентузіястів, щоби їх повитати.

Обидва летуни перемучені, бо вже 7 днів у дорозі й малощо спали. Тому не диво, що як тільки притулили голови в готелю до подушок, сейчас заснули.

Передтим, заки пішли на відпочинок, говорили ще на радіо й інформували часописних репортерів про свою подорож. Казали, що лет через Сибір був небезпечніший ніж через Антлянтийський океан.

Обидва летуни чуються дуже погано, бо поглухли від гуку моторів. Забере багато часу, заки їм повернеться нормальний слух.

Розмовляючи з репортерами, вони переглядали численну почту, головно телеграми.

З Едмонтону полетять уже прямо до Ню Йорку. Коли все піде далі гладко, то прилетять до Ню Йорку в ночі з середи на четвер. Тоді ціла подорож довкола світа триватиме всього 9 днів, себто один день коротше, як це було упляновано.

НЮ ЙОРК ГОТУЄТЬСЯ ДО ВЕЛИЧАВОГО ПРИНЯТТЯ.

НЮ ЙОРК. — Місто вже виготовило з поспіхом великий плян величавого приняття для летунів Поста і Гeті по їх повороті до Ню Йорку. Один день буде призначений для летунів на відпочинок, а по відпочинку відбудуться паради, наділення відзначеннями і т. п.

ЯК ПОСТ СТАВ ЛЕТУНОМ.

НЮ ЙОРК. — На прибуття летунів жде жінка Поста й Ф. С. Гол, богатий нафтяр з Оклагоми, котрий фінансував лет Поста й Гeті довкола світа.

Гол заявив, що він заінтересувався летунством тільки з огляду на свою „малу дівчину", себто 24-літню, вже заміжну, дочку, Миссис Вінні Мей Фейн з Лонг Біч, Каліфорнія. Захоплення дочки летунством, казав Гол, коштує його досі яких $100,000.

Як він уже заінтересувався летництвом, прийшов до нього одного разу Вілі Пост і хотів стати в нього пільотом. Пост розповів, що він був занятий на фармі, а потім при верченню нафти і там втратив око, був нездібним виконувати далі свій джаб, пішов шукати за іншим і в той спосіб став летуном.

Це оповідання зворушило Гола й він наняв Поста на службу. З того часу Пост не давав йому спокою з ріжними летунськими проектами, а міжтим і з тим останнім проектом лету довкола світа, на що Гол вкінці згодився і сфінансував його.

8,000 МАЙНЕРІВ У ГОЛОДОВІМ ПОХОДІ.

ПІТСБУРГ. — Понад 8,000 майнерів і їх жінок вмашерували до Пітсбурга з околиць, обнятих майнерським страйком. Похід мав на ціли зазначити сильну волю страйкарів видержати при страйку аж до побіди.

Похід був зааранжований заходами „Нешенел Майнерс Юніон". Страйкарі відбули теж віче, а то в Вест Парк, на якім ухвалено ріжні протестуючі резолюції.

ГУВЕР БЕРЕТЬСЯ ДО МАЙНЕРСЬКОЇ СПРАВИ.

ВАШИНГТОН. — Президент Гувер вислав до Джана Луїса, президента „Юнайтед Майн Воркерс оф Амерікa", письмо в якім потверджує одержання письма від Луїса, в котрім проситься уряд о інтервенцію в справі доведення до порозуміння між власниками копалень і майнерами.

Президент подає, що він зажадав від секретарів торговлі й праці проектів щодо того, що може зробити уряд, щоб идовести до злагоди невиносних відносин у вугільнім промислі.

ЗА 8 ДНІВ СПЕКИ — 600 ЖЕРТВ У ЛЮДЯХ.

НЮ ЙОРК. — Спека не попускає. Наслідком спеки, яка вже тягнеться 8 днів, було в краю аж 600 смертних випадків.

В РЕНО БУЛО 416 РОЗВОДІВ ЗА МІСЯЦЬ.

РЕНО (Невада). — В травні дали два розводові місцеві суди 331 розводів, а в червні — 416. Адвокати затирають руки, бо мають добрий бізнес.

ВІДТЯЛИ ПЕРУ ВІД СВІТА.

ЛІМА (Перу). — В одній половині краю йде боротьба правительственних військ з повстанцями, а в столиці страйкують телеграфісти. Ніхто не знає, що в краю діється, ні нема належного контакту зі світом.

АМЕРИКАНЕЦЬ І ГРОШІ.

ЛОС ЕНДЖЕЛЕС. — На конвенції „Нешенел Едюкейшен Асосіейшен" піднесено, що Америка виховує людину, котра має більше грошей ніж яканебудь інша людина в світі. Америка має два рази більше чобіт ніж потребує, і стільки саме автомобілів. Все міриться тут матеріяльними зверхніми мірами, зглядно грошем, і не диво, що люди стають рекетірами. Тому, говорено на конвенції, треба вчити по школах іншого розуміння гроша.

ЗАМУЖНІ ЖІНКИ СТРАТЯТЬ РОБОТУ.

На внесок міністра внутрішніх справ домініяльний уряд Канади видав розпорядок, щоби не приймати нових сил, а замужні жінки заступати постепенно іншими особами.

ПОВІРИВ У СОН І СТРАТИВ СИНА.

Д. В. Кенеди виїхав з дому до Белмонт і в ночи приснився йому сон, ці його одна дитина забита. Зажурений батько написав рано лист до жінки і просив, щоб вона зараз відписала, чи діти здорові. Жінка відписала, що всі діти здорові і дала лист чотирелітньому синови, щоб він відніс його до почтової скринки. Коли хлопчина переходив через вулицю, щоби кинути лист до скринки, наїхав на нього тяжкий трок і вбив дитину на місці.

СЕНТИМЕНТАЛЬНИЙ БАНДИТ.

До одного дому у Ванкувері (Канада) закрався в ночи бандит. В помешканню спала стара жінка і дві дівчині. Бандит через неосторожність пошпортався і збудив жінки, від яких зараз зажадав грошей. А що вони їх не мали, бандит поцілував одну дівчину, перепросив чемно за нічну візиту і втік крізь вікно.

БОЛЬШЕВИКИ ВЧАТЬСЯ ПО ЕСПАНСЬКИ.

Большевики мають великі надії, що хаос в Еспанії доведе до комуністичної революції. Тому то радянський уряд утворив в Ленінграді спеціяльні курси еспанської мови, щоби 1,000 комуністів могли виїхати до Еспанії для агітації.

РОЗСТРІЛЯЛИ АНАРХІСТА.

Римський суд засудив анархіста Михаїла Шірру на кару смерти через розстріляння за плянований замах на Мусолінія. Підчас розправи він признався, що хотів убити Мусолінія як головного ворога анархізму. Коли його арештували, він поранив трох поліцаїв. Ідучи на смерть, Шірру одягнувся як на баль, і був до останньої хвилини спокійний. Присуд виконали 29. травня.

БОЖЕВІЛЬНИЙ БАРОН.

В австрійськім місті Нордгавзені збожеволів барон фон Гельдрайх і в приступі божевілля вийшов на бальконі своєї віллі та стрілив 7 разів з револьвера до публики. На щастя не ранив нікого. Барона відвезли до дому божевільних.

КАРІЄРА ДЕТРОНІЗОВАНИХ.

З Лондону пишуть, що бувший цісар Китаю, а тепер пан Пуї, що живе в тихім містечку Тінтсіні, спровадив собі вчителя співу і хоче приготовитися до карієри оперового співака.

СЛУЖНИЦЯ ВБИЛА СВОЮ ПАНЮ.

В німецькім місті Лігніцах 20-тиа служниця Гільда Арнольд з Берліна застрілила жінку почтового урядовця Менцеля, в якого ця служниця служила. Сталося це з пімсти тому, що господиня закидала служниці крадіж біжутерії й оголосила це в пресі, а виявилося, що цю біжутерію вкрав хтось інший.

УСПІХИ БЕЗБОЖНОЇ ПРОПАГАНДИ В РОСІЇ НЕВЕЛИКІ.

Повстає богато сект, виринають пророки, які віщують недалекий прихід Христа. Тепер, кажуть, панує в Росії антихрист. Це остання тисячка. Антихристови буде конець, прийде Христос: буде судити живих і мертвих. Таких пророків повно, головно в углянних і рудокопних заводах Донецького басейну.

ФАБРИКА ФАЛЬШИВИХ ГРОШЕЙ НА КЛАДОВИЩІ.

Поліція арештувала в Сосвівці коваля Кватерського і його жінку, в якого мешканню найшли 6,000 штук фальшивих 10-золотових банкнотів. Кватерський урядив собі був фабрику на місцевому кладовищі і там знайдено кліщі та інше приладдя.

ВИНАХІД ШЕВЦЯ.

З Будапешту повідомляють, що швець Вольф з Уйкечкес опантентував винахід огрівання черевиків при помочі електрики. Винахід цей має лічити ревматизм, перестуду і т. д.

ТРОХСОТЛІТНІ РОКОВИНИ ФРАНЦУСЬКОЇ ПРЕСИ.

Французька преса обходила цими днями 300-літні роковини свого істнування. Саме 30 травня 1631 р. цебто 300 літ тому, появилося в Парижі перше число французького часопису п. н. "La gazette". Першим редактором цього часопису був лікар Теофан Рено. Один примірник цього часопису знаходиться в париськім народній бібліотеці.

БЕРНАРД ШОВ ДОГОВОРИВСЯ.

Бернард Шов на одних зборах у Вестенті промовляв на оборону безробітних і бідаків та нападав на тих, що в ту пору, коли стільки людей в Англії голодних, вони їздять автомобілями на прогульки, на забави і до театрів, замісць тими автомобілями возити для голодних хліб та перевозити хорих до лічниць. Бернард Шов скінчив свою промову словами: „Ось тепер, як ми це говоримо, перед цим домом стоять розкішні автомобілі; якби їх продати, то безробітні мали би що їсти". Кількох безробітних счинило крик і хотіли вийти з салі та знищити автомобілі. Тоді Бернард Шов усміхнувся і крикнув: „Панове, не нападайте на автомобілі перед цим домом, бо найкращий між ними це мій автомобіль!"

СЕНЗАЦІЙНЕ САМОВБИВСТВО У ВІДНІ.

У віденській лічниці лікувалась жінка багатого купця, Лівра Штайн, якої чоловік має в Америці великі підприємства. Вона була хора на туберкульозу легенів. Одної безсонної ночі вона до пізна читала книжку, потім підійшла до вікна і скочила з другого поверху на вулицю. Другого дня вона померла.

ВІЙНА З ХРУЩАМИ.

На Мадярщині цієї весни хрущі розмножилися так, що загрожують рослинному світові. Тому уряд оголосив війну з хрущами і платить 15 сотиків за кільограм зловлених шкідників. В самих околицях Дебречина зловили шкільні діти 15 мілїонів хрущів і заробили на тім чимало.

ВБИЛИ ПОЧТОВОГО ПОСЛАНЦЯ.

Дня 30. травня, в год. 16. вбито на лісовій стежці в Дібринові (пов. Рогатин) почтового післанця, Миколу Джулинського зі Стратина. Забрали 200 золотих, і що було в американських листах та інші посилки для почтової агенції в Стратині. Ведуть слідство.

Вже кілька годин після викриття вбивства поліція арештувала одного з убивників, Владислава Кіжицького із Загайців, пов. Підгайці. При нім знайшли майже всю забрану в почтаря готівку. Опришок купив був уже собі за ограблені гроші новий одяг, який мав при собі, як його арештували. Кіжицький признався до вбивства й виявив спільника. Почтовий уряд у Стратині не обрахував ще, скільки бандити вкрали грошей. Спільник Кіжицького, Ів. Януш, утік, та поліція сподівається зловити його.

УБИЛИ ВЧИТЕЛЬКУ НА СЕЛЯНСЬКІМ ВЕСІЛЛЮ.

В селі Панках, коло Ченстохови, один селянин женив сина і запросив на весілля багато гостей, між ними вчительку Осипу Янусівну. Підчас забави підпитий парубок Збройкевич так собі сподобав учительку, що почав намовляти її піти з ним над ріку на любовну стрічу. Учителька не згодилася, а пяний адоратор вистрілив до неї з револьвера і вбив її. За це вбивство Збройкевича засудили на рік вязниці.

ЖЕРТВИ КУПЕЛІ.

У Зимній Воді (біля Львова) у ставі „Стриховалець" захотів плавати 21-літний кравець зі Львова, Давид Бренер, бо бачив, як інші плавають. А що не вмів плавати, зробив собі з шувару пливаки, обвязався ними та пустився на середину ставу, де вода глибока кілька метрів. Він утонув. Бренер оженився тому рік. Як Бренер тонув, була на березі його жінка. Колиж він зник їй з очей, вона не звертала на це спеціяльної уваги. Щойно пізніше один з тих, що купалися, натрапив на дні на тіло й счинив крик. Після довшої пошуканки добули Бренера неживого. Лікар ствердив, що Бренер помер наслідком серцевого удару. — В Суховолі (пов. Городок біля Львова), потонув 18-літний Ст. Лазорко, тупоумний. Він не вмів плавати, а пустився на глибоку воду.

ДИМІСІЯ КАТА.

Французький кат Дайблер, якого називали „містцем гільйотини", подався до димісії. Він виродpoints 50 років був катом і за той час відрубав 242 голови злочинців, найбільше підчас війни. Його батько був також катом і передав свою професію синови, а Дайблер назначив своїм наслідником зятя. Дайблерові визначили поважну пенсію і він житиме на селі, де купив собі дім і город.

КАТАСТРОФА ПІД РОСТОВОМ.

Поїзд, що, їдучи з Москви, доїжджав до Ростова, вискочив з шин і кілька возів стилося з насипу. У катастрофі згинуло 6 осіб і 23 особи були ранені. Здогадуються, що поїзд вискочив через те, що контрреволюційні саботажисти зірвали шини.

ЗАСУДИЛИ БУВШОГО ПОСЛА МАКСИМОВИЧА

ПРОТИ НЬОГО СВІДЧИВ ЛИШЕ ПОЛІЦАЙ ТА БУВШИЙ ЛЕҐІОНЕР. ЗАСУДИЛИ ЗДОГАДНИХ ЧЛЕНІВ УВО.

ЛЬВІВ (Західня Україна). — 10 червня закінчилася в Самборі розправа проти бувшого посла Антона Максимовича, якого прокуратор обвинувачував у головній зраді, та в підбурюванню проти спокою. Зі сторони прокуратора були лише два свідки: один постерунковий, а другий бувший леґіонер.

Свідків зі сторони оборони було пять селян, що були на вічу, та о. Городиський, 50-літній священик, що головував на вічу. Ці свідки точно переказали промову обвинуваченого, в якій не було нічого такого, що давалоб притоку до потягнення до суду бувшого посла Максимовича. Міжтим свідки зі сторони прокуратора не могли навіть коротко передати змісту промови. На всі запити судді, відповідно зладжені, вони відповіли притакуючо.

Всеж таки суд засудив бувшого посла Максимовича на кару строгого арешту [illegible] три місяці.

Перед судом присяглих у Бережанах закінчилася судова розправа проти трох молодих Українців, яких поліція та прокуратор обвинувачували в злочині головної зради за підпали, нібито по наказу УВО. Обвинувачення прокуратора спиралося на зізнаннях арештованих на поліції, які вони поробили, як заявили в суді, фальшиво, під примусом тяжких поліційних побоїв.

Багато свідків зі сторони оборони ясно доказували невинність обвинувачених. Та їх мало слухали в суді. Не звернули в суді уваги на зізнання свідка, судді підгаєцького повіта, Рудницького, що провадив початкове доходження проти обвинувачених. Він на суді заявив, що забув записати до протоколу заяву підсудного Мізерного, що підсудний до вини не почувається.

На основі вироку присяглих суд видав свій засуд на три роки тяжкої вязниці Мартинови Мізерному, на два роки також вязниці Ярославови Лапчакови, а Дмитра Посунька звільнено від вини й кари.

АРЕШТИ У ЛЬВОВІ.

ЛЬВІВ (Західня Україна). — В звязку з убивством студента Бережницького поліція переводить арешти серед української молоді у Львові. Арештовано кількох ґімназійних учнів та семинаристів, проти яких поліція старається вишукати обвинувачення в приналежности до УВО та в приналежности до терористичного акту, доконаного Мициком.

БОЛЬШЕВИКИ ҐАРАНТУЮТЬ НЕДОТОРКАНІСТЬ ПОЛЬЩІ.

ПАРИЖ (Франція). — Вияснюється, що большевики ведуть переговори з Францією не лиш економічно-торговельного характеру, але й політичного. З певних жерел подають, що радянська Росія має підписати з Францією спеціяльний договір про ненападання на Польщу й про недоторканість польських кордонів.

ПАЛАТА ПІДТРИМУЄ ЛЯВАЛЯ.

ПАРИЖ (Франція). — Палата послів 197 голосами проти 5 одобрила становище уряду супроти пропозиції президента Гувера про мораторію міжнародних боргів. Палата також домагається збереження пляну Йонга й виконання його Німеччиною в біжучому році в частині, яка має бути виконана без ніяких застережень.

Більшість промовців різко нападали на міжнародню політику Америки та на зміну тактики, що привела Америку до безпосереднього втручання в європейські справи.

ІТАЛІЯ ВЖЕ ПЕРЕВОДИТЬ МОРАТОРІЮ.

РИМ (Італія). — Італійське правительство повідомило держави, що мають сплачувати свої борги, щоб вони здержалися від своєї сплати чергових рат Італії, поки остаточно не буде полагоджена справа мораторії. Це торкається Німеччини, Австрії, Угорщини й Болгарії.

Отже італійське правительство вже почало переводити в життя предложення президента Гувера.

СМЕРТНІ ПРИСУДИ НА ХОРВАТІВ.

ЗАГРЕБ (Югославія). — Суд засудив на кару смерти двох молодих Хорватів, яких разом з іншими 15 обвинувачено за терористичні акти в Хорватії, що виявилися в убивстві редактора хорватської газети, котрий підкопував диктатуру в Югославії, а також в убивстві двох поліційних агентів, висадження в повітря залізничних мостів і т. п.

Перед суд було поставлено 22 Хорватів. Від вини й кари звільнили пятьох. Крім засуджених на смерть інших 15 засуджено на довголітню вязницю кару.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association. Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy.		Поодинoке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Сіті і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$2.75

Тел. „Свободи". Montgomery 5—0498. Тел. У. Н. С.: Montgomery 5—1838
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ВИБОРИ В ЕСПАНІЇ.

Минулої неділі відбулися по цілій Еспанії вибори до парляменту. Були це надзвичайні вибори, бо парлямент, що має зібратися на основі цих виборів, має виробити й ухвалити державну конституцію, себто основний закон для Еспанії. Отже цей парлямент це так звані конституційні збори або конституанта. Для держави це стільки, що основні збори для орґанізації.

Ці вибори важні далі тим, що вони є дальшою відповіддю на питання про настрій еспанських мас. Після славних виборів до міських установ, що дали більшість републиканцям та довели короля йти на вигнання, стануло питання перед кождим, хто цікавиться суспільними справами: Що думають маси Еспанії? Як довго вони будуть републиканцями? Як скоро вони забанують за коронованою головою, за червоним бархатом, соболевим ковніром та скиптром? Світ якось не хотів вірити, щоб еспанський нарід, — нарід селян, шляхти, попів і жовнірів — захотів покинути монархію. Світ питався: як скоро навприкрить собі еспанський нарід републику та завернеться до монархізму? Світ добре знав, що република вимагає від народних мас думання про державні справи, а люди, що довго були під монархами, про державні справи постійно думати не вміють і радо зрікаються цього обовязку на користь інших людей, хочби ці люди мали їх визискувати.

Вибори останньої неділі є відповіддю на ці побоювання. Еспанцям ще не обридло думати за себе. Вони ще хочуть самі встановляти свою долю, і не хочуть віддавати думання за державу на своїх королів, попів і ґенералів. Монархісти моґли ставити й ставили своїх кандидатів, але вони не вибрали навіть показної репрезентації. Настрій населення був так сильно ворожий монархії, що в кількох місцях побито католицьких попів, що аґітували за монархію; це для склерикалізованого краю без сумніву доказ страшного упадку впливу монархізму й попівства.

Коли почалась еспанська революція, то була можливість звороту на ліво. Помагала цьому комуністична аґітація, яка з приміру Росії знала, що комунізм краще приймається в культурно й економічно відсталих краях. Та вибори останньої неділі показали, що покищо Еспанія не має чого боятися руїни комуністичної революції. Комуністи показалися таксамо слабими, як монархісти.

Вибори показали, що Еспанія думає йти поміркованою дорогою до законного утвердження власти всіх верств народу в управі краєм. Вона вже має досить диктатури монархів, попів і ґенералів. Вона хоче влади народу.

Іван Стадниченко.

БОРОТЬБА ПОМІЖ ЕПИСКОПОМ І МИТРОПОЛИТОМ І ЇЇ ЗНАЧІННЯ

(Оригінальний допис з Галичини).

II.

Дуже інтересною є боротьба, вправді не на мечі, але на пастирські листи між епископом Хомишином і митрополитом Шептицьким.

Послідний видав свій пастирський лист власне як митрополит **„до духовенства галицької провінції"**, отже і до о. Хомишина. Лист той оголошено в орґані УКС-а (Укр. Кат. Союзу) а заразом і митрополита — **„Меті"** дня 19. квітня ц. р.

В тій хвилі, як лиш о. Хомишин дістав дотичне число „Мети" — він закасав рукави та вшкварив три рази більший лист до **„клира станиславівської епархії"**, котрий оголосив уже тиждень пізніше (26. квітня ц. р.) у своїм львівськім орґані „Новій Зорі". Редакція того часопису — очевидно на жадання самого автора — дала йому зверха титул: **„Пастирський Лист про византійство"**.

Польська преса відразу зорієнтувалась, що тут іде просто о „поєдинок" між двома українськими епископами — і мала велику з цего потіху, тимбільше, що о. Хомишин майже наглядно виповідає послушенство свому зверхникови.

А треба піднести, що справа византійських чи латинських форм і обрядів в греко-католицькій церкві не є такою байдужною річю для тих, що з національної точки погляду ті справи трактують — якби то видавалось на перший погляд.

Але про це скажемо пізніше, а покищо займемося головними арґументами обох цих пастирських листів.

Митрополит Шептицький обговорює передовсім справу іменовання редемпториста **Миколи Чарнецького** апостольським візитатором для всіх парохій східного обряду (уніятських) в границях Польщі, але поза Галичиною.

Іде тут о Підляше, Полісся, Волинь да Білорусь, бо про Холмщину о. Ш. мовчить. Доси Поляки, забравши православним кількасот церков — насаджували там якийсь „всходні. обржондек", але виконавців його підчинили просто латинським біскупам. Ці очевидно перемінювали той „обржондек" помалу в чисто латинський, а це цілком не помагало, — але навпаки шкодило у боротьбі з православем.

Шептицькому удалося нарешті переконати Рим, що така робота не доведе до нічого.

Так отже прийшло до того іменовання о. Чарнецького, а про цей факт каже о. Ш., що він є „для на свсіх великою потіхою і потверджує надію, що справа св. Унії буде через апостольський престол так поставлена і розвязана, як цего вимагає дійсне добро нашої церкви та нашого народу".

Вже тут треба з натиском піднести, що **Римови** цілком не розходиться о **добро нашого народу** — а лиш виключно о його **власне добро, о поширення своїх впливів та панованння.** Як вже на ласку і неласку віддалися були йому Поляки, а преціж і їх жертвував він нераз для своїх інтересів. Але і про це поговоримо ще пізніше.

о. Шептицький ділає після інтенцій Риму і уважає, що першою річю, щоби приєднати „східних людей" є „допровадити їх до того, щоби зрозуміли, що не треба їм зміняти нічого зі своїх церковних чи обрядових чи національних традицій та звичаїв; що можуть зістати католиками, заховуючи у всім свої обряди так, як їх доси заховували, без ніяких змін".

о. Шептицький підносить отже дуже важну по його думці помилку т. зв. „Унітів".

„Вони нераз підлягають впливам латинського обряду або національних понять чи звичаїв якогось західного (очевидно: польського. — Авт.) народу і починають поволі вважати справами нерозривно звязаними з католицькою доктриною (наукою) якісь звичаї і практики чи обряди, які абсолютно не мають нічого спільного з католицькою наукою.

„Є нпр. люди, які готові вважати річю якогось доґматичного значіння звичай відмовити три рази „Богородице Діво" після Служби Божої, або щось подібного. Очевидно вони таким чином роблять карикатуру з католицької доктрини і той ложний суд впроваджують у цілу свою працю".

„Не можна, наприклад, погодитися на таку латинізацію, яку в останніх часах впроваджували на Холмщині деякі священики, що **приклякали** при Службі Божій, давали **розгрішення в латинській мові** і старалися якнайбільше наблизитися до латинського обряду. А вже просто гріхом є не вважати на приписану форму лише тому, бо вигідніше її не заховувати.

„Хто з принципу (з засади) хреститься все цілою рукою і все лиш раз (це є вже виразний дзюґ у бік о. Хомишина! — Автор.), хто заєдно, без ніякої причини не вживає при Проскомидії копія, хто перед Службою Божою не відмовляє молитов перед іконостасом (кир Хомишин задумує взагалі знести іконостаси! — Автор), або допускається інших подібних пропущень і недбальств, яких числа нема, цей грішить недбальством через незаховання припису, а навіть робить з обряду прикру карикатуру.

„Одначе не огляд на красу літурґії і повагу Богослуження, не огляд на стиль обряду і навіть не огляд на поодинокі приписи, які треба совісно заховувати, лише без порівнання **вищі і ширші мотиви вимагають від нас обрядовости.**

„Вона є потрібна Католицькій Церкві, **без неї** ми не тільки не можемо послужити Католицькій Церкві **в ділі привернення до єдности церкви відлучених братів,** але просто шкодимо церкві в цьому ділі".

А дальше каже о. Шептицький:

„Тому, щоби східних (то є: православних. — Автор) для Бога і церкви приєднати, треба нам самим східними бути або й східними ставатись.

„Очевидно, чим більше дбатимемо про обрядові традиції нашого народу, тим сильніше треба нам буде працювати над тим, щоби дати тому народови католицьку свідомість, то є свідомість належности до вселенської церкви і привязання та любов до тої церкви і її зверхника, римського архирея до всіх прав і доґм церкви".

Однакож за тим справді невідповідним для XX-го віку спором криється цілком щось іншого. Римське пертя на схід це жадоба Риму захоплювати чимраз нові землі під своє володіння. І — це є головною ціллю пропаґанди за унію.

О. Митрополит стверджує в своїм пастирськім листі: „Другою подією для нас вельми важною є те, що — як автентично довідуємося — **в Римі** признали за доцільне **заховувати східний обряд у цілости поза границями Галичини,** а галицьку обрядову форму узнали вузькою і невідповідною до праці між православними".

Значить, **„штандпункт" о. Шептицького побідив в Римі** на цілій лінії. Він промовив Римови до переконання, і Рим — видно — й сам побачив, що „приклякуваннями" та „латинськими розгрішеннями" далеко між православними не заїде. Тут Рим наразився навіть на невдоволення польської преси, котра бажала би наглої латинізації з якнайскоршою польонізацією. Аджеж і учений познанський професор Скалковський каже про **„помисл Косцюшкі, би люд рускі польщиць запомосон косьцьола"**. А було це ще перед сто двайцять роками!

Як бачимо, то і такий „герой двох континентів" (бо боровся і проти Москалів і під Вашинґтоном проти Анґлійців) як Косцюшко був за зрабовання Українцям їх національности. І не диво: він же й сам був білоруського походження, а такі люди раді би, щоби й інші пішли такою дорогою, як вони. — Митр. Шептицький тішиться вправді в своїм пастирськім листі з іменовання апостольським візитатором о. М. Чарнецького, котрий „все ясно розумів, як цінні і важні є ті традиції Унії, які свято зберігають усі наші обрядові, церковні і національні звичаї, спадщину перших століть християнства в нашому народі, котрий був усе привязаним до всіх традицій, оцінював їх значіння, але і розумів їх зглядну вагу", а призначений до праці на Волині разом з другими редемптористами **„вмів у всіх обрядах пристосовуватися до потреб** народу, для якого мав працювати".

Однакож це іменовання о. Чарнецького не цілком ще о. митрополита вдоволяє і він каже:

„Участь наша в справі Унії поза границями нашої Провінції (церковної, то є: Галичини. — **Авт.**), не зміняється через назначення Апостольського Візитатора і не є правдоподібним, щоби в котроткім час змінилася. Справа нашої Церковної Провінції належать у Римі до Конґреґації для Східної Церкви, а справа Унії в Польщі, поза границями нашої Провінції, належить до компетенції Комісії, названої **„Про Руссія"** (!), цебто для всіх територій, що належали колись до російського царства".

„Участь наша не зміняється", значить, в тім випадку властиво тільки, що о. митрополит — хоч і рад би — не сміє мішатися до справ Волині й інших земель поза сокальським кордоном.

А це вже має свою історію. Ось що пише про це львівський „Новий Час".

„З вибухом світової війни і з дальшим її ходом відкривалися для українського народа і для його церкви незвичайні вигляди. Це предвиджував митр. Шептицький і заздалегідь дістав з Риму власть висвячувати греко-кат. епископів, що булиб потрібні для українських земель. Силою тієї власти — як відомо — в дорозі на заслання висвятив покійного д-ра **о. Боцяна** на луцького епископа.

„З походом австрійських військ на Волинь і Велику Україну пішли туди і галицькі Українські Січові Стрільці, що й будили всюди серед українських мас живу національну свідомість, яку через довгі часи придавлювала Москва. — Колиж явились там і українські військові курати, то все населення було захоплене їх поведенням та проповідями в рідній мові. І вже в часі війни звертались депутації з многих громад Волині і Поділля до галицьких греко-кат. ординаріятів з проханнями: прислати їм уніятських священиків. Але сусідські (значить **польські.— Авт.**) політики зробили те, що **не допущено туди ані епископа** (д-ра Боцяна) ані **духовенства,** побоюючись, щоби разом з унією не внесли вони в народ національного освідомлення".

Епископ д-р Боцян так і помер, не побачивши своєї епархії, а радше — не обнявши урядовання у ній.

Таке ділялось ще за австрійської окупації — можна отже собі представити, що ділялось і доси діється уже безпосередно під польським пануванням! Поляки дуже строго пильнують, щоби дух „галіцийскей гайдамаччизни" не дістався за сокальський кордон, бо за тим кордоном виховали вони собі вже доси цілу отару Петів Певних*), котрі їм ідуть безоглядно на руку, а це обом сторонам на добре виходить.

Не можемо предвидіти, якою буде тактика „візитатора" Чарнецького за згаданим кордоном. Поживемо — то побачимо.

У всякому разі його іменовання є частинною побідою тактики митр. Шептицькго, а це не могло подобатись кир Григорію Хомишинови.

*) Є це редактор удержуваної Поляками „Укр. Ниви", а тепер вже і посол соймовий з ласки уряду, то є з листи бебехів (ч. 1.).

(Далі буде).

ВИЇМКИ З ПРАЦІ В. ЛИПИНСЬКОГО „УКРАЇНА НА ПЕРЕЛОМІ"

(7)

По батькові одідичив Юрій вільнодумні погляди, сміливість думки, привязанність до европейської культури, а з крови роду свого взяв він буйний темперамент, який часто когось з посеред „осілих і статечних" Немиричів виривав з рідного села та водив світами по шляхах тодішніх шляхецьких „блукаючих лицарів", то на Січ Запорожську — як наприклад Самійла та Івана Немиричів — то знов на добичництво воєнне, „на шарпанину і наїзди домів шляхецьких", як напр. Немирича Криштофа (учителя знаного Самійла Лаща), що був покараний у Київі на горлі в листопаді 1612. р. по наказу представника влади Річипосполитої, Томаша Замойського...

Освіту одержав Юрій зпочатку в славній тоді в Польщі аріянській академії в Ракові, потім виїхав в Европу і завершував свою науку в університетах в Голяндії, далі в Оксфорді і Кембріджі і врешті в Парижі. Там в Парижі вийшов найбільше знаний його твір: „Discursus de bello moscovito". Крім того він написав ще: Periphrasis et paraphrasis Panoliae christianorum", Коментар до листів до Ефезів, Молитви і гимни аріянські і т. д. Що сеерд европейських учених він користувався повагою, свідчить між іншим присвячений йому твір, виданий латинською мовою в Амстердамі 1650. р.

Повернувши додому, Юрій Немирич заходжується коло поширення дорогих йому аріянських ідей і вищої освіти в ріднім краю. На учених диспутах зі своїми однодумцями проводить він час у своїм Черняхові. При його діяльній участи його приятель Чаплич-Шпановський фундує першу на Україні аріянську академію в Киселині на Волині. За свої погляди він бореться словом і ділом з тодішньою католицькою демократично - шляхецькою більшостю в Річипосполитій, хоч, з другого боку, як льояльний підданий королівський бере участь у війнах Володислава IV з Московою і Швецією на чолі двох своїх власних хоругов, під начальством коронного гетьмана Конецпольського. Але ця льояльність не вратувала його од переслідувань підчас перемоги републиканської маґнатсько-шляхецької оліґархії, і в 1646. р. він, як аріянин, був присуджений на вигнання з Річипосполитої.

Пробувши два роки за кордоном, вертає він перед самим повстанням козацьким на Україну. Може бути, що до амнестії спричинилась хвилева перемога прихильників абсолютистичних плянів Володислава IV, наміри короля розпочати війну з Туреччиною і зміна курсу політики супроти іновірців, православних, козаків і взагалі супроти всіх опозиційних елементів Річипосполитої, на майбутню допомогу яких власне ці абсолютистичні наміри королівські були розраховані,... „ad oppressionem libertatem nostram", як про це в пануючих „свободолюбивих" маґнатсько-шляхецьких републиканських і анти-монархічних польських колах говорено.

Повстання захопило Юрія Немирича, як він сам пізніше писав, „над Дніпром". На територію козацької південної України привели його в цей переломовий мент може справи політичні, оці вище згадані наміри королівські і переговори з козаками та з православними, які розпочинали тоді близькі до короля Володислава IV правлячі польські круги і в яких українські аріяне були надзвичайно сильно заінтересовані, — а може справи особисті, маєткові, що саме під той час присутности Немирича в його великих степових маєтках вимагали...

В початках повстання 1648. р. Юрій Немирич, як і більшість української шляхти, вірить в можливість реформ і переміни ладу в Річипосполитій. Його політичні пляни вяжуться тоді тісно з плянами дисидентської та православної шляхти і зводяться вони до того, щоб королем польським вибрати сина семигородського князя Юрія І Ракочого — Сиґізмунда, якого ця шляхта вважала — як не католика — здатним примирити релігійну внутрішню боротьбу в Річипосполитій і скріпити в напрямі абсолютизму захитану монархічну владу. Сам Юрій І представляє тоді Порті, од якої він був вассально залежним, проєкт самому стати королем польським, Україну („козацький край") передати свому синові Юріеви, а Трансильванію другому синови Сиґізмундови. В цих справах ведуться жваві диплbоматичні зносини між Ракочим і провідником іновірної та монархічної опозиції в Річипосполитій, кн. Янушом Радзівілом, при чім у цій дипльоматичній переписці велика увага присвячується особі Юрія Немирича, який повинен був запевнити козаків, що при виборі нового короля Радзівіл буде на їх боці, і який на бажання семигородського князя, передане йому через окремого посла, повинен був постійно носитись у цих справах з Кисілем і козаками.

Виступаючи посередником між Ракочим і Богданом Хмельницьким, та намагаючись прихилити до цих плянів козацького Гетьмана, Юрій Немирич одночасно веде енерґійну аґітацію за Ракочого в правлячих кругах Річипосполитої.

„Як недавно, коли мене доля знад Дніпра аж до Висли загнала, дав знати я про себе своїм листом, так і тепер, коли приходять чимраз страшніші новини про розпорошення посполитого рушення Воєводства Волинського і наступ свавільних ватаг до Висли, знов до ВММПана про те, що вважаю найкращим для Річипосполитої, мою гадку посилаю — писав Немирич 7 вереня 1648 р. до примаса Річипосполитої. — Ми такі безпешні, немов діло про гоєння довгої і хронічної подаґри йде. А міжтим, хто не бачить, що цей веред вже до горла підступає і що цей пожар так зайнявся, що скрізь горить і вже половину Річипосполитої вогонь захопив. Для нас, що вже всі маєтности наші загубили, тільки про життя і спасення наше річ іде. Рачте знати, що тяжко жити в біді і поневірці. Не дайтеж, ВМПанове, по шматкам урізувати отчизну, киньмося зараз усі до послідніх засобів, бо, пробі, настали найстрашніші часи. Перше, скличмо посполите рушення... Вдруге, бачу, що без сусідської допомоги не обійдемось. Не бачу сусіда, який би був менше небезпешний для Річипосполитої, як Ракочи. Щоби привести Ракочого до того, щоб він нам допоміг скарбом і людьми, один тільки бачу засіб: надію корони... А що діло йде про вільну елекцію, то думаю, що це не буде проти закона, коли ВМПан з товаришами своїми свої голоси йому обіцяєте і будете старатись дістати на це згоду всеї шляхти, поставивши йому умову, щоб він прийняв католицтво. Сам збіраюсь у Варшаву, щоби тим, чим зможу і зумію, служити Річипосполитій". Одночасно на соймі конвокаційнім він зо всіми послами української шляхти гаряче промовляє за амнестію для козаків. „Бо коли ВМПанове на амнестію не дозволите, то знайте, що і нас погубите і краї наші, і самим ВМПанам достанеться" — казав тоді Юрій Немирич.

(Дальше буде).

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

БРУКЛИН, Н. Й. Бр. Пресв. Тройці, від. 203, повідомляє всіх своїх членів, що в суботу, 4. липня, в годині 8.30 рано відбудеться Служба Божа а відтак буде мітінґ, на котрий кождий член мусить прибути. — Дмитро Сенюта, секр.

ПАТЕРСОН, Н. ДЖ. Тов. ім. Тараса Шевченка, від. 64, повідомляє усіх своїх членів, що мітінґ не відбудеться в першу суботу по першім, то є 4. липня, з причини свята. Тому мітінґ місячний і піврічний відбудеться в суботу, 11 липня, в годині 7.30 вечір, під ч. 435 Мейн ул. Проситься прибути на час. Буде звіт за минулого пів року. Взивається довгуючих членів прибути і вирівнати свої належитости, бо Тов. не тростуе більше нікому, лише те що статут позволяє. Не явившийся член підлягає карі після статута. — Волод. Семенина, пр.; Василь Матвіяс, секр.

Діти з великого міста поїхали з мамою на фарму. Фармер показує расову корову, нагороджену на конкурсі й каже:

— Ось як виглядає добра дійна корова.

Одно з дітей виривається:

— Алеж, мамусю, ця корова нітрохи не подібна до нашого татка!

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Українець виїхав до Европи на студії.

Дня 13 червня виїхав з Ню Йорку до Европи на студії до Німеччини молодий наш студент, Богдан Васильків.

Хочу про це згадати, бо й це є важною подією у нашім американсько-українськім житті. Отсей молодий студент покінчив Сентрел Гай Скул в Скрентон, Па., де завжди був на почесній листі.

Гай Скул покінчив у 1928 р. у місяці січні, а в лютім поступив уже до нюйорського університету на передмедичний курс. Цей курс покінчив він дня 1 червня 1931 р. Тепер поїхав п. Васильків до німецького міста Монахії, столиці Баварії, де від липня до вересня відбуде курс, на якім слухатиме викладів з німецької літератури й історії. А з днем 1 вересня впишеться на медичний факультет місцевого університету. Наука в університеті триватиме принаймні 4 роки.

Молодого студента жде ще велика праця, але ми певні, що він її виконає з добрим успіхом, бо це людина сильного характеру.

Богдан Васильків.

В Монахії є українська колонія і ми певні, що молодий Васильків запізнається з нею і поширить там своє українське знання. В монахійській німецькій пресі можна подибати дуже часто статті на українські теми зпід пера бувшого українського посла Оренчука, які вказують, що можуть зробити Українці на чужині для поширення української пропаганди. Посол Оренчук мабуть далі живе в Монахії й добре би було, щоби наш молодий студент його там вишукав, бо він міг би його впровадити в ширші німецькі впливові круги.

Родичі п. Василькова це добрі, працьовиті, гостинні та щирі Українці.

Про п. Василькова згадали теж дуже гарно й скрентонські американські часописи.

В. Я. Плахотнік.

ТРЕНТОН, Н. ДЖ.

Успіх українського виступу.

Дня 28 червня виступали танцюристи Школи В. Авраменка в місцевім Вудлян Парку. Танками проводили інструктори И. Паславський і І. Александрович. Танцювали 27 танцюристів і відтанцювали 7 танків, які вийшли дуже гарно.

Яких 5,000 людей засипували танцюристів рясними оплесками. Моральний успіх був для Українців дуже великий, але й матеріяльний несогірший, бо всеж таки припало танцюристам кількадесять долярів.

По скінченню програми спитав директор парку публику, чи вони бажали би собі ще раз побачити українських танцюристів. На це відповіла публика бурею оплесків. Тоді директор запросив танцюристів на ще один виступ, який відбудеться за два тижні.

В. Г.

БРІДЖПОРТ, КОНН.

Український виступ на 4 липня.

Українська громада в Бріджпорт возьме того року участь у великім торжестві, влаштованім містом зприводу американського свята незалежности.

Мейор міста повідомив громаду, що таке свято відбудеться дня 4 липня в Сісайд Парку і запросив Українців до участи. На тім святі виступатимуть теж інші національности і кожда з них буде старатися показати, яку вона привезла культуру зі старої батьківщини і чим збогатила Америку.

Перед нашою громадою стало питання, що робити з виступом. Бо треба сидіти тихо в хаті, або виступати так гідно, щоби Американці відчули, що ми є потомки старого культурного народу.

В тій справі скликано наради. В дискусії всі заявилися за те, що коли нас просять, то не можна відмовитися від участи. Ми в громаді зорганізовані досить добре, але щоправда, то до таких виступів ми ще не бралися.

Та всеж таки думаємо, що вивяжемося зі свого завдання як слід. Співатиме хор, зложений з 60 співаків. І виступатимуть учні школи балетмайстра В. Авраменка, якими кермуватиме сам балетмайстер.

Наша програма зачнеться точно в годині 1.30 пополудні. Вистуимо зі своїм національним прапором. І певно, що не нанесемо йому встиду.

Вечером того самого дня виступатиме в год. 8 вечером ще раз балетмайстер Авраменко зі своїми танцюристами в церковній галі під ч. 34 Біч улиці.

Всі співаки і танцюристи з оркестрою виступлять в українських народних строях.

Вразі дощу не буде виступу в парку, а в театрі „Лірік" при Мейн улиці. Думаю, що отсим виступом заінтересуються не тільки місцеві, але й околичні Українці й не поминуть нагоди, щоби налюбуватися своєю піснею і своїм рідним танком.

Г. М.

Виховання.

Лікург, лякедаймонський фільософ і законодавець, узяв раз двоє щенят від одної і тої самої суки та виховував їх на зовсім інакший спосіб. Одно щеня виховував у розкоші, друге вчив ловів. Коли щенята виросли, Лікург припровадив їх на базар, дав поставити перед них вибагливу страву, а потім пустив заяця. Пес, вихований у розкошах, кинувся зараз на страву, яка заманила його захланного. Тамтой другий пес пустився наздогін за зайцем. Надармо заяць старався втекти. Пес зловив заяця та приніс його свому господареві. Всі присутні стали хвалити того гончого собаку, а ганьбити тамтого вибагливого. Тоді Лікург сказав до громади:

— Ці два пси, то діти одної матері, а гляньте, яку ріжницю витворило між ними виховання.

СТУДІЇ У ВИСОКИХ ШКОЛАХ В ЖЕНЕВІ.

Швайцарське місточко Женева звісне серед Українців як осередок світової політики, зате дуже мало хто з нашої молоді знає, що в Женеві є високі школи, в яких можна дуже добре студіювати, може й краще як по других центрах світа. Поза студіями у школах й поза ними можна дуже богато навчитися, а передовсім пізнати чужинців з цілого світа, які до Женеви зїздяться на студії. Що знання чужих народів дуже корисне для всіх, про це не приходиться богато говорити. Колиб ми знали чужинців, а вони нас, то краще ніж себе й наш народ почував серед сих народів світа.

Женева має коло 140 тисяч мешканців. Положена над Женевським озером, з одного боку окружена Альпами, а з другого Юрськими горами. Панує мова французька, але можна порозумітися й німецькою, бо Німців тут дуже богато. Має вона університет зі всіми факультетами: правничих, фільософічним, природничим, фармацевтичним і медичним. Студії тревають від 8 до 10 семестрів, а на фармації 5 семестрів з одним роком практики. Крім університету є висока торговельна школа, американська школа фізичного виховання, одинока в світі, і досить дорога музична школа Жак Даль-Кроза, високий педагогічний інститут Руссо, що стоїть нарівні з університетом, і дентистичний інститут, на якім студії тревають 8 семестрів.

Викладова мова французька, лише в школі фізичного виховання англійська. Звичайно наші молоді студенти бояться все виїзду за кордон, бо не знають мови. Це одначе не страшне. Для вивчення мови є ріжні курси, а й поза курсами є богато нагод. Взагалі в школах на мову не звертають уваги. Можна й погано знати мову, а вчитись добре. Зрештою в Женеві є вже тепер українська студентська корпорація „Україна", що всякому у всьому радо поможе. Шлях вже пробитий до цього університету, тож наші молоді матуристи без жадного страху можуть їхати до Женеви на студії. Ніяких іспитів з мови не треба складати. До вивчення мови дається богато часу і при цьому не тратиться жадного семестра.

Умови приняття у школи дуже легкі. До прохання в французькій мові долучується лише матуральне свідоцтво чи з державної чи приватної середньої школи, навіть без права прилюдности. Метрики й опису життя зовсім не потрібно. На зимовий семестр прийом треває до 20 грудня. Семестр зимовий починається 15 жовтня, а літній 15 квітня. Коли хтось переходить до Женеви з іншого університету, то потребує мати лише свідоцтво відходу. Всякі іспити і прослухані семестри зачисляються без нічого.

Трудно одержати лише швайцарську візу. Зробивши однак прохання о приняття, можна бути певним, що кождого приймуть. Тоді університет висилає рекомендованим листом спеціяльний цертифікат і на підставі того цертифікату швайцарські консулати видають візи без перешкод.

Вписове з іматрикуляцією коштує 5 долярів, а семестральні оплати від 35—40 дол. За годину в семестрі платиться 6 франків, а за лябораторії в залежности від фаху. Помешкання досить дешеві і легко можна їх знайти. Дешеві харчівні дають добрі харчі. На повне удержання треба від 25—30 дол. місячно.

Саме місто чистеньке і дуже приємне. Мешканці дуже ввічливі і не дають чужинцеві відчути, що він чужинець і що мови не знає, як це трапляється по інших містах. Всюди і всім поможуть. Окруження міста дає змогу робити дешеві і гарні прогульки. Всякого роду спорт тут процвитає. В університеті студіює 46 націй з цілого світа. Всіх студентів є коло 1,500. В такому середовищі ніхто не може почуватися самітним. Товариське співжиття дуже розвинене.

Зима тут дуже лагідна, можна її легко і без небезпеки простуди перебути в літному плащі, а то й без нього вразі потреби. Помешкання винаймають разом з постілю, отже з дому не треба брати нічого з собою. Літо помірковане. Коли трошки горячо, то вся публика сидить в озері, купається.

Шлях до цих шкіл уже пробитий. Є в Женеві українська студентська корпорація „Україна", що має широкі звязки з ріжними тутешніми організаціями. Крім того є студентський хор, частенько дає виступи, а навіть на радіо дає концерти. Корпорація дасть кождому всяку допомогу.

По інформації підчас ферій звертатись треба на адресу:

Teodor Martyniuk, Der an, pow. Zdolbuniw, Wolyn,

або на адресу:

Mr. P. Tracz, 4 rue Blanche, Genève, Suisse.

На відповідь треба залучити почтову марку або інтернаціональний значок.

Поза студіями можна богато зробити і для української справи серед чужинців в тім інтернаціональнім центрі світа.

ТЕМПЕРАТУРА.

Людський організм має богато змислів, а між ними й змисл для температури. Іншими змислами ми маємо змогу розріжняти ріжні явища природи, як світло, голос і т. д. з менш більш докладною точністю як щодо низькости так і височности даного явища. Справа з температурою стоїть зовсім інакше. Хоч центри змислу для пізнавання чи відчування температури є розсіяні по цілій поверхні тіла, а не сконцентровані в якомусь одному місці, ми не можемо докладно оцінювати температуру при помочі того змислу. Так приміром горяча купіль для одного чоловіка є дуже горяча, а для другого тепла і т. д. Взагальному можна одначе сказати, що ми можемо менш більше точно оцінити температуру при помочі наших змислів, до яких 40 або 50 степенів, а з другого боку яких 10 степенів зимна. Дуже можливо, що причиною цього є й розсіяння по цілому тілі центрів змислу температури, або й та обставина, що людське тіло має всередньому температуру коло 37 степенів. Температура 22—24 степенів є вже небезпечна і може спричинити смерть.

Два американські вчені, Джексон і Гайфілд, казали себе замкнути в легких одягах в кімнаті з температурою 30 степенів нижче нулі, щоб на власному тілі простудіювати це явище. По 17 мінутах вони вже були непритомні. Їх зараз витягнено звідти. Рівночасно поміряно термометром їх температуру в роті згл. горлі і показалось, що вона виносила 28 степенів.

Знова два Англійці, Грут і Бравнс, казали себе замкнути в печі з температурою в 111 степенів. Видержали вони 12 мінут, а відтак мусіли дати знак, щоб їх витягнули. Це дивне явище. Загально твердиться, що при 100 степенів кров в легких вже збігається, а це рівнозначне зі смертю. Можливо, що це огріття відбулось лише з поверхні, а тому кров ще не збіглась. Для деяких звірят температура в 60 степенів вже є критичною і то навіть для таких, що привикли до тропічної жари.

Деякі бацилі, як сінний патичок, можуть видержати температуру в 130 степенів без шкоди для здоровля. Знова деякі ростини нижчого степеня, як рівнож грибки, можуть без шкоди для себе видержувати температуру в 200 степенів нижче нулі. Кажуть, що деякі червачки видержують цілі години температуру 268.5 степенів. Такі досвіди робив учений Камерлінг-Онес в своїй славній лябораторії в Ляйден.

Це булоб все, що відноситься до землі. Далеко поза нею ми бачимо щоденно величезну скількість сонць і звізд у всесвітних просторах, яких температуру ми можемо визначити лише приблизно за помічью деяких даних. Так приміром твердження щодо температури сонця взагальному розходяться. Деякі кажуть, що має воно около 5—6 тисяч степенів Цельзія, знова інші, як астроном Едінгтон, твердять, що сонце внутрі має яких 40 мільонів степенів. Справою цею занялись тому, що дивно всім є, чому сонце, хоч від мільонів літ висилає такі величезні скількости теплої енергії в своє окруження, не вигасає помітно. Одні пояснюють, що всякі метеори, що падуть на сонце, піддержують його температуру. Другі сумніваються в правдивість метеоричної теорії і кажуть, внутрі сонця розпадаються і єю внутріатомовою. При високій температурі атоми ці внутр сонця розпадаються і дають сонцю величезні скількости енергії.

Щоб доказати свою теорію про розпад атомів, робляться навіть лябораторні спроби розбиття атомів на землі. Вдачне розвязання цеї проблеми далоб людям величезні запаси енергії для праці. Для розбиття атомів треба високої температури в 40 мільонів степенів, якої до нині не осягнено, та навіть до тих розмірів не наближеність. В Кембріджі в лябораторії вдалось за відповідною комбінацією електромагнетів осягнути температуру приблизно в мільон степенів. До 40 мільонів бракує ще одначе 39. Їх не так легко осягнути. Взагальному доступна для людей температура виносить сьогодня около 5,000 степенів і її осягають спеціяльними дуговими лямпами.

Як бачимо, проблеми це не легкі до розвязання для слабої людини. Почекаємо, що будучність покаже. Може колись і будемо мати розвязку цих питань.

Славному віденському акторові Бляєзелеві було, вже вісімдесять літ, та він виглядав здоровий і свіжий. Хтось дивувався цьому. На це Бляєзель: „Мій Боже, в нинішних часах уже нема старих людей. Та коли десь один трапиться — то він із давніших часів!"

—o—

На виставі образів.

Той маляр мусить бути божевільний. Образ „Редьква й бараболі" коштує 500 долярів, а „Ананаси" лише 250 долярів!

ПРОТОКОЛ

З РІЧНОГО ЗАСІДАННЯ ГОЛОВНОГО УРЯДУ У. Н. СОЮЗА, яке відбулося на днях від 16. до 20. лютого 1931 р.

(Продовження).

(49)

Д-р Клодницький в довшій промові пропонує ухвалення суми $5,000 на пропаґанду за приєднаннє молодіжи.

Т. Михальчук признає, що виводи о. д-ра Клодницького є льоґічні і зовсім бизнесові. Признає, що назначена сума $5,000 зовісм не була би завелика на осягнення такої цілі. Однак стверджує, що від назначення суми до осягнення цілі дуже далека дорога, та що ухвалену суму видати, а ціль осягнути — то не одно і то само. Він певний, що така ухвала і її проголошення осягненню цілі не пособить, а натомісць може богато пошкодити. Радить вперед зробити роботу, заплатити за неї те, що леґально можна і належиться; осягнути ціль, а потому виказатися коштом видатку. В такий спосіб видаток навіть більшої суми мусить бути оправданий і кождому зрозумілий. Противиться ухвалюванню сум із загальним призначеннем на кампанію, без виразного сказання, кому, скільки і за що, та без попереднього одобрення цілого пляну такої кампанії.

О. д-р Клодницький заявляє, що і йому не ходить о ухвалу суми на покриття коштів; та коли признається, що всякий кошт акції за приєднання молодіжи буде оправданий, то він ставить внесеннє, щоб ухвалено таку акцію вести аж до осягнення цілі, після плянів, які екзекутивний комітет узнає за відповідні.

І. Каштанюк звертає увагу, що на це не потрібно аж ухвали річного засідання, бо це належить до сталих і предвиджених статутом обовязків екзекутивного комітету. Дійшло до того, що головна канцелярія і без спеціяльних доручень від екзекутивного комітету пропаґанду в тім напрямку провадить. Ухвали потрібно лише тоді, коли з акцією є получені спеціяльні вимоги, або кошти. Вистарчить отже, коли домаганнє кампанії одобриться і полишиться як директиву.

Відтак на пропозицію гол. предсідателя розпочато дискусію над справою проголошування в органі ріжних звітів і колект на народні цілі з подаванием спису жертводавців. Аж до нього доходять скарги, що „Свобода" відмовляється проголошувати такий матеріял, хоч інші ґазети помістили. Заявляє, що ця справа повинна бути вичерпуючо ще раз передискутована та щоби всі знали, чого мають придержуватися. Він особисто вважає абсурдом друкувати дрібні жертви, тай по всіх ґазетах, бо те друкованнє коштує нераз більше, як тої жертви зібрано, тай в сути річи жертва не в зібраних грошах, але в тім саме проголошуванню. Над збірками жертв потрібна є контроля і тому треба такі збірки проголошувати, однак годі дальше потуряти поняттю, що як хто сповнив свій обовязок сумління, жертвуючи кводра чи доляра на якусь ціль, яку сам признав за відповідну, то та жертва повинна бути друкована по всіх ґазетах коштом, перевищаючим її. Це бо доводить до того, що нераз те, що ми проголошуємо жертвою, зовсім не походить з жертвенности, але з бажання бачити своє імя видрукуваним. Це доводить вже й до того, що й при викликуванню почуття жертвенности в сути річи є таке важне, як сама жертва. Часто можна почути арґумент „дайте кводра, а ваше імя буде в ґазетах". Це вже до певної міри закорінилося так, що вразі відмови слідують нарікання, а то й погрози. Дійшло до абсурду, бо з претенсіями на такі проголошування звітів і жертводавців голосяться вже не лише члени, але й нечлени.

(Далі буде).

Султан і учитель.

На Далекому Сході на якомусь острові голяндського архіпелягу султан мав звичай, що коли до нього прийшов якийсь військовий, питався його: „Б'рапа бінтанґ?" (скільки зірок?), потім скільки відзнак (ордерів). Колиж на авдієнцію прийшов звичайний смертельник, питався лише: „Б'рапа анак?" (скільки дітей?). І зараз порівнював скількість дітей із величезним числом своїх дітей.

Та сталося, що в султановій резиденції настановили учителя для голяндсько-індійської школи. То був молодий учитель, що саме приїхав з Голяндії. Він у практиці знав маляйську мову дуже мало. Прийшов до султана на авдієнцію в чорному одязі. Султан сидів у свому золотому „топиі" (капелюсі). Подав руку вчителеві й подумав: „Ніякого ордеру!" Тому зараз зачав від другого питання: „Скільки дітсй?" Учитель подумав, що султан цікавиться голяндсько-індійською школою, тому відповів: „Ліма пулю деляпан" (Пятьдесять вісім). Султан зірвався зі свого престольного крісла, глянув перелякано на непоказного вчителя та сказав зітхнувщи: „Сая ампат пулю туджуг саджая" (а я маю лише сорок вісім). Молодий учитель пізніше полапався, чому султан так скоро відпустив його зі свого „кратону" (палати).

ТАРЗАНОВІ ЗВІРЯТА.

(59)

Не зважаючи на те, що Тарзан не бачив у темноті „Кінкейда", він всеж кинувсь у воду й поплив у тому напрямку де, як йому здавалося, мусів стояти пароплав. У той час течія несла „Кінкейд" здовж берега, якраз недалеко Тарзана. Пливучи, Тарзан пригадав свою боротьбу з крокодилями в ріці Уґамбі. Часами йому здавалося, що його щось хватає за ноґу, або що він уже натрапив на якусь морську потвору.

Несподівано для Тарзана перед ним вималювався з темноти кадовб „Кінкейда". Тарзан підплив до нього й, обпливши навколо, натрапив на мотузяну драбинку, що звисала з борту пароплава до води. В цей час Тарзан почув з покладу пароплава відгомін якоїсь боротьби й придушених викриків жінки. Тарзан, здавалося, вже нічого іншого не чув і не бачив, як тільки невідому жінку, яку треба ратувати.

Тарзан з якою лише міг швидкістю поліз по драбині нагору. Коли він уже опинився на покладі пароплава, місяць освітив блідим світлом корабель. Як лютий лев, кинувся Тарзан на моряків і вони не могли опамататися, як почали корчитися на покладі в тяжких болях від ударів міцного Тарзанового пястука. Тарзан кинувся до жінки, що лежала непритомною на покладі. Тут він побачив, що це була його Джейні.

Тарзан скоро привернув їй свідомість. Джейні кинулася йому на шию й лише встигла вимовити „Тарзан", як знову стратила притомність. Тарзан почав знову приводити її до свідомости. Моряки трохи очуняли і знову кинулися на нього, але відлетіли від ударів його пястуків, як мячі від ударів кия. Джейні знову привернулася свідомість, коли через борт пароплава вже влазило на поклад пів тузина моряків з Роковим на чолі.